

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ **mgr Anny Solner**

Protection of EU Financial Interests in Cohesion Policy from a Public Policy Perspective

(Ochrona interesów finansowych UE w polityce spójności z perspektywy polityki publicznej)

1. Recenzja sporządzona na prośbę Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i Szkoły Doktorskiej Nauk Politycznych i Administracji.
2. Praca doktorska mgr Anny Solner ma stanowić podstawę w postępowaniu w przewodzie doktorskim w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.
3. Promotorem pracy doktorskiej jest prof. dr hab. Jacek Sroka.
4. Pracę doktorską napisano w języku angielskim i w tej postaci przedłożono do recenzji.

PRACA DOKTORSKA

TYTUŁ PRACY I JEJ TEMATYKA

Tytuł pracy doktorskiej *Protection of EU Financial Interests in Cohesion Policy from a Public Policy Perspective* napisano poprawnie pod względem merytorycznym i stylistycznym. Zachodzi zgodność pomiędzy nim, a strukturą i treścią pracy, która nie nawiązuje ani nie wskazuje podobieństw pod względem metodologicznym i koncepcji problematyki badawczej do pozycji dostępnych na rynku wydawniczym, tym samym ma oryginalny charakter. Tytuł dysertacji wskazuje zakres analizy oraz związek z nauką o polityce, naukami pokrewnymi – w szczególności z: naukami prawnymi i administracyjnymi, o zarządzaniu i jakości oraz politykami publicznymi.

Tytuł pracy doktorskiej podpowiada wielość wątków, a są nimi: UE i jej interesy finansowe, ich ochrona w obszarze polityki spójności, polityki publiczne. Jest to szeroki zakres, mieści się jednocześnie w kilku obszarach, ale co do zasady przynależy do nauki o polityce i jej aspektowi instytucjonalnemu i polityk sektorowych. Od strony czysto naukowej warto także podkreślić jeszcze inne perspektywy: studia europejskie, finanse publiczne, zarządzanie – administrowanie.

STRUKTURA PRACY

Praca doktorska p. Anny Solner zbudowana jest z dwóch części i w ich ramach każdorazowo

z kilku rozdziałów. Część pierwsza o tytule *General Topics* obejmuje pięć tematycznych rozdziałów, podobnie Część druga *The Cycle of Financial Interests in the Protection Policy of the European Union in the Cohesion Policy Area*, taką samą ich liczbę. Tematyka rozdziałów w pierwszej części ma w swej istocie i funkcjach ogólne przeznaczenie, gdyż odnoszą się one do koncepcyjno-teoretycznych podstaw: polityki publicznej (r.1), do zarządzania publicznego i wielopoziomowego (r. 2), do europeizacji (r. 3) i do będących pod jej wpływem polityk publicznych (r. 4). Rozdział 5 (Cz. 1) wprowadza czytelnika do tematyki ochrony interesów finansowych UE.

Część druga dysertacji (od s. 156) w kolejnych pięciu swych rozdziałach odnosi się do polityki ochrony interesów UE w obszarze polityki spójności, a tytułowy cykl zawiera także elementy (rozdziały), jak: plan polityki ochrony interesów finansowych (r. 1), formułowanie polityki (r. 2), podejmowanie decyzji (r. 3), wdrażanie unijnej polityki (r. 4), oceny polityki ochrony interesów finansowych UE (r. 5).

W Części II dysertacji struktura rozdziałów wykazuje podobieństwo podejmowanych zagadnień, tj. teoria, praktyczne uwarunkowania, specyfika analizowanego zagadnienia. Tak zaproponowany układ elementów Cz. II jest uzasadniony merytorycznie i praktycznie, gdyż odpowiada działalności UE i jej polityce sektorowej.

Struktura całej pracy wyrażona dwiema częściami i łącznie dziesięcioma rozdziałami merytorycznymi jest spójna i kompletna, odpowiada zakresowi ujętemu w tytule i znajduje swe odzwierciedlenie w treści. Od strony naukowej – merytorycznej należy stwierdzić, że zagospodarowuje pola analizy. Kolejność rozdziałów jest właściwa, widać przechodzenie od zagadnień ogólnych – teoretycznych - metodologicznych do szczegółowych. Rozmiary dwóch części i rozdziałów są należyte i proporcjonalne. Poza treścią merytoryczną, elementami dodatkowymi pracy uczyniono: Wprowadzenie (s. 4), Wnioski (s. 428), Bibliografię (s. 450).

PODEJŚCIE I METODY BADAWCZE

Wprowadzenie to w zasadzie krótki rys rozwoju polityk publicznych i wskazanie jej interdyscyplinarnego charakteru. Autorka uważa, że jest deficyt analiz w działaniach publicznych. I wypełnienie tej luki jest celem pracy doktorskiej, która skupia się na ochronie interesów finansowych UE w obszarze polityki spójności. Praca poprzez badania ma dążyć do celu, by zastosować polityki publiczne, ale uwzględnić aspekty politologiczne, a odnoszące się do wyznaczania priorytetów, procesów politycznych, tworzenia polityki, procesów decyzyjnych. W ramach luki poznawczej Autorka szczególną uwagę zamierza skupić na agendzie i narzędziach działań politycznych, ewaluacji wyników.

Rozprawa ma na celu... wykazanie, jak UE w ramach procesu politycznego chroni interesy finansowe (swe) w obszarze polityki spójności. De facto, chodzi o ustalenie czy można zastosować perspektywę polityk publicznych do analizy, a także czy na tej bazie można zaproponować doskonalenie polityk publicznych jako praktyki i dyscypliny naukowej.

Do powyższego celu wykorzystano **model etapowego** tworzenia polityk publicznych. A to oznacza, że każdy problem polityczny (w tym ochrona finansów), przechodzi przez kilka faz, które w tej pracy zostały określone jako: identyfikacja problemu, wybór polityki, zatwierdzenie, wdrożenie, ewaluacja. Przyjęta metoda pozwoliła na stworzenie ram dla analizy, pracy z danymi i porządkowania wyników, identyfikacji problemów, formułowania rekomendacji.

Te przedmiotowe interesy finansowe polityki publicznej mają swoje odniesienia do modelu procedowania i pracy UE, zamierza się także wskazać interesy różnych interesariuszy. Kolejnym

elementem metodologicznym jest teoria współrzędzenia (wielopoziomowego) oraz wybór kilku *politycznych stałych* – proces decyzyjny, polityka, instytucja, instytucjonalizacja polityki, implementacja polityki, administrowanie zasobami i ich ewaluacja.

Walorem pracy jest propozycja optymalizacji modelu polityki ochrony interesów finansowych. Fakt, że Autorka wybrała kontekst polityk publicznych pozwolił na zastosowanie twardej narzędzi analizy, oceny i optymalizacji – zarządzania finansami w dziedzinie polityki spójności za pomocą wykorzystywanych instrumentów i instytucji na kilku poziomach. Takie podejście prowadzi do **pytań badawczych**, a głównie odnosi się do korelacji pomiędzy modelem polityki publicznej, a optymalizacją interesów finansowych.

Autorka opracowała kilka **pomocniczych pytań badawczych** dot. użyteczności polityk publicznych w roli eksplanacyjnej dostarczania przesłanek do formułowania propozycji działań i agend politycznych i problemowych; podejmowania decyzji i ich zakresu; ewaluacji wyborów i skutków działań.

Zdaniem Autorki istotność analizy interesów finansowych UE przez pryzmat polityk publicznych wynika z faktu wielowymiarowości i rozdzielania kompetencji, procesów europeizacji, mody na inkluzywność i deliberatywność działań instytucji i (w ramach) systemu społecznego.

Problem badawczy odnosi się (też) do oceny unijnego systemu ochrony interesów finansowych w obszarze polityki spójności. A ponieważ jest ona jedną z najważniejszych unijnych polityk publicznych i skupia w sobie szereg aspektów (w tym terytorialny i sektorowy, redystrybucyjny i inwestycyjny), dlatego siłą rzeczy staje się wielowątkowa i -czynnikowa, zachodzi w ramach i pogłębia procesy europeizacji, wykorzystuje pełne spektrum instrumentów i środków oddziaływania.

Hipoteza badawcza zakłada, że prowadzona polityka publiczna pozwala identyfikować kluczowe elementy systemu ochrony finansów, a przez to przyczynia się do poprawy jej aktywności. Ale jednocześnie, że polityka w tym zakresie bywa często sprowadzana do procesu legislacyjnego. Zdaniem Autorki zawęża to działania publiczne do legislacji i uproszczonego racjonalizmu, a w konsekwencji do działania wg mechanicznego schematu. Warto także podkreślić, iż Autorka dysertacji zauważa wpływ UE i procesów europeizacji w rozumieniu upowszechniania ram i standardów oraz kooperacyjnego współdziałania. Jednocześnie dostrzega (główna hipoteza) istnienie przestrzeni do optymalizacji koordynacji, ochrony, doskonalenia słabości (nierówność, wieloaspektowość).

Autorka przywołuje w pracy kluczowe **nazwiska** dla polityki publicznej, a walorem tego fragmentu jest szersza prezentacja specyfiki polityki publicznej i metodologicznego podejścia. Nawiązuje tym samym do celów i metody badawczej własnej dysertacji (np. kto, co, kiedy, jak, dlaczego, z jakim skutkiem).

Praca wykorzystuje liczne podejścia do badań nad polityką publiczną, ale ostatecznym celem jest tworzenie polityk opartych na faktach i potwierdzonej naukowo wiedzy, co ma podnieść skuteczność i wydajność nauki oraz polityk(i) publicznej. Zatem pragmatyzm ma przesądzać o użyteczności i prawdziwości. Takimi też wydają się przyjęte podejścia badawcze, łącząc racjonalizm polityk publicznych, europeizacji i zarządzania, przy czym to zarządzanie wiąże się z rządem, podziałem władzy (horyzontalnym i wertykalnym), z etapowością procesu politycznego i decyzyjnego.

Metody badawcze są pochodną celu pracy i założeń metodologicznych, bazy źródłowej. W tym przypadku mamy do czynienia z bogactwem danych, źródeł pisemnych, studiów przypadku. Autorka deklaruje wykorzystanie wielu metod. Dobór próby badawczej ma charakter celowy, a

odnosi się do przepisów, procedur, literatury przedmiotu, orzecznictwa. Badania osadzono na etapowym modelu tworzenia polityk publicznych i to w zasadzie strukturyzuje całą pracę.

SPOSÓB PREZENTACJI ZAGADNIENIA I ARGUMENTACJI

1. Praca doktorska została podzielona na dwie części, tj. tematy ogólne oraz cykle interesów finansowych..... W części I Autorka przedstawia czym są polityki publiczne i jaka jest ich geneza. W tym celu odwołuje się do kluczowych nazwisk z zagranicy z Polski (m.in.: E.C. Page, M.E. Kraft, J. Hausner, W. Anioł, M. Kulesza), wskazuje perspektywy badawcze, cechy wspólne i różnice w podejściu i definiowaniu pojęć. Wśród kluczowych elementów do rozstrzygnięcia pojawiają się: dobro publiczne, zorientowanie na problemy, instytucje. Spoglądając na Część II można dostrzec, że specyfika analizy pozwala wyodrębnić łącznie poziomy, tj. pojęcia ogólne, kwestie szczegółowe dot. agendy politycznej, formułowania polityki, jej wdrażania i oceny. Każdorazowo uwzględniono komponenty teoretyczno-prawne oraz prawno-instytucjonalne, które odnoszono do zagadnień szczegółowych. Tę triadę można uznać za udaną od strony naukowej i narracyjnej.

2. Autorka wyszła poza czystą analizę aktów prawnych i regulacyjnych skupiając się, przez pryzmat polityk publicznych, na zagadnieniach politologicznych i administracyjnych. Stoi na stanowisku, że polityka nie jest determinowana wyłącznie przepisami prawa, ale też mechanizmami klasycznie politycznymi i administracyjno-biurokratycznymi. Tak szeroka gama uwarunkowań otwiera de facto pole dla **polityk publicznych**, które zdaniem Autorki okazują się przydatnymi w ocenie ochrony interesów finansowych UE. Tym samym mogą – na poziomie wiedzowym – podpowiadać optymalizujące rozwiązania. W gąszczu wątków wybijają się postulaty o heurystykę, racjonalizm, otwartość i kreatywność; jak i nowoczesna i integrująca komunikacja, nowe technologie i postawa instytucji integrująca środowisko w postaci partnerstw i sieci.

3. Poprzez podkreślanie **pluralizmu poznawczego i definicyjnego** polityk publicznych Autorka wskazuje na ich interdyscyplinarność, na fakt, że za rozwojem państwa i innych sfer, widoczne są procesy adaptacyjnego dostosowywania i w tym wielość podejść, praktycznych rozwiązań. W ten sposób łatwiej badać znaczenia i zależności pomiędzy rodzajami zarządzania. Kategorie te wiąże z pojęciami politologicznymi i z instytucjami politycznymi. Doktorantka dostrzega wyzwania i determinanty rozwoju administracji i polityk publicznych w procesach globalnych, europeizacji, fragmentacji wewnątrzpaństwowej. Jej zdaniem analizowana polityka jest procesem ewolucyjnym, dlatego potrzeba stopniowego doskonalenia na bazie wniosków naukowych i ewaluacyjnych (odnawianie i zbliżanie się do zmodernizowanych celów).

4. Praca w dominującym stopniu osadzona jest na kilku podejściach: **racjonalizmie, teoriach zarządzania i europeizacji. Racjonalistyczne podejście** posłużyło zrozumieniu racjonalności (obiektywizmu) procesów społecznych i na tej bazie podejmowaniu jak najlepszych decyzji, tzn. o celach oczekiwanych. Z kolei **teoria zarządzania** posłużyła Autorce do analizy polityki w różnych jej fazach, relacji pomiędzy instytucjami, działań instytucji i instytucjonalizacji władzy. **Teoria europeizacji** pomogła ukazać transfer norm, standardów pomiędzy UE i krajami.

5. Teoria **europeizacji** zarówno na poziomie badawczym, jak i praktyki politycznej dostarczyła cennych informacji nt. specyfiki i dynamiki procesów politycznych zachodzących na poziomie państw, instytucji, polityk szczegółowych. To przeplatanie się perspektyw pozwala w świetle badań doskonalic subdyscyplinę od strony badawczej, ale i dostarczać bardziej trafnych wniosków (T. Risse, R. Ladrech, C.M. Radelli, J. Caporaso) i spowodować bardziej skuteczną operacjonalizację europeizacji. Wzbogacający jest wkład Autorki w rozumienie europeizacji o jej

instrumenty i metody zarządzania (wspólnotowego i skoordynowanego). Rzeczy ważne z uwagi na całościowe przesłanie dysertacji, tym bardziej, że uzupełnia je prezentacją unijnych instytucji, paradygmatami w zarządzaniu, doktrynami, wspólnotowością i koordynacją, OMK. Warto podkreślić, iż już na tym etapie dostrzega kluczowe cechy europeizacji: presję polityczną, prawne uregulowania, dysponowanie zasobami i środkami oddziaływania, unijnymi politykami sektorowymi w roli instrumentu europeizacji. Autorka podpowiada, co powinno być czynione na poszczególnych szczeblach administracji i w ramach rozwijanej europejskiej kultury administracyjnej. Warto odnotować i kolejny wniosek, że korelacja pomiędzy krajowym i unijnym poziomem polityki skutkuje pogłębianiem procesów europeizacji polityk publicznych, nie ich homogenizacją, ale lansowaniem europejskiego modelu zmiany i pracy administracji.

6. Z uwagi na swój cel, praca skupia się na **ochronie interesów finansowych** i w tym przypadku analiza obejmuje komponenty: prawny, instytucjonalny, proceduralny, kompetencyjny, ewaluacyjny. Można tutaj dostrzec w mikroskali zmiany instytucjonalne UE i w państwach członkowskich. Autorka za każdym razem przeprowadza bardzo szczegółowe analizy, które obejmują kluczowe: pojęcia, regulacje, instytucje, kompetencje, horyzontalne i wertykalne powiązania. Jest też dobry opis metodologii oceny i nadzoru, gdyż pozwala wiązać konkretne kategorie pojęciowe z politykami publicznymi, interesariuszami, programami i projektami. Oceny odnoszące się do tego wątku w zasadzie potwierdzają środowiskową opinię o roli i niedomaganiach decydentów, o odmiennościach praktyk. Doceniając wagę świadomości odpowiedzialności, transparentności i ewaluacji Autorka wskazuje, co nieustannie powinno być rozwijane (sektory polityki spójności, zarządzanie projektami, pionery administracyjne, zasoby ludzkie, cyfryzacja, metodologia, etyka, np. Grecja, Włochy, Hiszpania, Francja).

7. **Podejmowanie decyzji** w ramach unijnych polityk i zaangażowania podmiotów Autorka sprowadza do prezentacji procesu decyzyjnego w ramach skomplikowanych poziomych i pionowych struktur i wielostronnych oddziaływań. W tych fragmentach dysertacji dominuje warsztat politologiczny poświęcony identyfikowaniu interesów różnych aktorów oraz przekuwaniu ich na decyzje i działania polityczne, przepisy prawa. Przez pryzmat struktur doskonale widać model dystrybuowania uprawnień i rozpisywanych ról. W ten sposób osiągnięto rozwiązanie, w którym żaden poziom nie jest wyizolowany, przy widoczności koncentracji kompetencji w instytucjach brukselskich (polityczne i wyspecjalizowane agencje). Autorka dowiodła, że w zakresie ochrony interesów dominuje tworzenie prawa i zorientowanie na wspólnotowość, a inne, bardziej miękkie praktyki – służą rozwijaniu kultury i klimatu uczciwości. Procesy decyzyjne angażują interesariuszy wielopoziomowo i wieloetapowo, gdzie ścierają się racje – siły – argumenty. Jednakże finalnie rozliczni interesariusze przyczyniają się do doskonalenia prawa i polityki, pomagają w rozwoju ram i struktur (OLAF, EPPO).

8. W analizie **podmiotów polityki** Autorka wielokrotnie odwołuje się do różnych typów i poziomów, czym podkreśla obecność różnic w modelu pracy i w procesach konsultacyjno-decyzyjno-wdrożeniowych. Stale obecne są takie pojęcia, jak: metoda wspólnotowa, międzyrządowość, ponadnarodowa centralizacja. Znaczenie tychże rozwiązań zmienia się, na co mają wpływ, m.in.: postępujące usieciowienie i angażowanie się obywateli, rozwijanie alternatywnych modeli zarządzania i podejmowania decyzji.

We wdrażaniu i egzekwowaniu **polityk unijnych** Autorka za ważne uważa deliberację, negocjacje, komunikację ze społeczeństwem oraz jego trwałe przekonanie o zasadności działań, stąd w pracy swe omówienie posiadają takie pojęcia, jak: agenda, decydenci, arena publiczna i medialna, rządowa, decyzyjna. Praca informuje, że UE działa poprzez warsztaty, szkolenia, wymianę

doświadczeń, promocję wiodąc do ukształtowania się ram reprezentacji interesów (IMS, AFIS, EDES).

9. Ważnym komponentem skuteczności i gospodarności UE są: **instytucje, kultura i model ich pracy** oraz relacji zewnętrznych. W obydwu przypadkach Autorka nie tylko jest świadoma wagi osiągnięć nauk o zarządzaniu (publicznym) i jakości, ale w przekonujący sposób osadza je, a następnie rekomenduje w polityce ochrony interesów finansowych UE na tle jej polityki spójności. Dostrzega naprawdę całą gamę elementów procesów: etapy, role, kryteria, podmioty i przedmioty, komunikację i interakcję, ewaluację. Nieustannie na kanwie tych rozważań opowiada się po stronie (naukowych) dowodów nad opiniami i ideologią, za prymatem określonego typu wiedzy niezbędnej do skutecznego rządzenia. Ta wiedza powinna być także obecna w społeczeństwie, dlatego Autorka pozytywnie odnosi się do unijnych kampanii społecznych służących krzewieniu zachowań etycznych i profesjonalnych (Łotwa, ETO) czy do rozbudowania baz i narzędzi eksploracji danych (Austria, Włochy, Niemcy).

10. **Aspekt procesowy** jest bardzo dobrze zobrazowany przez pryzmat prac nad wdrażaniem i realizacją strategii, planów, dyrektyw, działań na rzecz rozwoju mechanizmu praworządności, reform strukturalnych poprawiających zarządzanie środkami publicznymi (SRSP, TAF). Za każdym razem – niemalże relacjonując - zachowuje porządek chronologiczny. Taka kultura pracy Doktorantki sprawia, że mamy do czynienia z udanymi opisami uregulowań, rozwiązań systemowych i zmian instytucjonalnych. W części dot. realizacji polityki ochrony interesów finansowych UE, poświadczą to prezentacją faz i podmiotów polityki, podejść decyzyjnych. Także w śledzeniu przyczyn malwersacji środków, w ich wykrywaniu i w niepowodzeniu wdrażania działań naprawczych (instrumenty legislacyjne, programy operacyjne, regulacje, rachunkowość, mechanizmy kontrolne).

11. Podejmowany w pracy wątek **opisu instytucji**, a właściwie ich aktywności dokonuje się co do zasady poprzez programy, oceny, wskaźniki, bezpośrednie czynności i oddziaływanie, porozumienia międzyinstytucjonalne. Za każdym razem jednoznaczna jest prezentacja zakresu kompetencji instytucji (np. OLAF i jej skuteczności, np. odzyskiwane kwoty pieniędzy, diagnozowanie nielegalnych praktyk, promowanie dobrego ustawodawstwa i inicjatyw wykonawczych). Liczba przeanalizowanych w pracy instytucji jest bardzo obszerna (m.in.: Europejski Trybunał Obrachunkowy, Prokuratura Europejska, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Rada Unii Europejskiej, Europol), a specyfika opisu zawsze pozostaje we właściwej korelacji z celem głównym pracy – bezpośrednio i pośrednio oddziaływanie na finanse unijne i ich ochronę (sposób oddziaływania, rozwój kompetencji własnych i podmiotów kooperujących), w obszarze polityki spójności.

Dużą wagę przypisuje dysertacja **Komisji Europejskiej** w nadzorze budżetu i ochronie interesów finansowych. Wraz z innymi instytucjami UE podejmuje szereg inicjatyw natury tradycyjnej i za pomocą nowych technologii. Pomoc przychodzi ze strony Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Rozwój sytuacji w UE pozwala założyć wzrost znaczenia zarządzania strategicznego na poziomie unijnym, roli baz danych, platform internetowych i ich dystrybucji pomiędzy instytucjami i krajami członkowskimi.

Ocena, jaką finalnie mgr Anna Solner wystawia instytucjom, jest pozytywna, jednakże widzi pole do doskonalenia, także w obszarze proaktywności, reagowania, informowania – zatem przełamywania klasycznych bolączek zbiurokratyzowanej administracji. Stwierdza, że zarówno UE, jak i kraje członkowskie dysponują niezbędnymi uprawnieniami i kompetencjami, ale luki istnieją nadal w obszarach regulacji, działań, a to osłabia koordynację i finalną skuteczność. Stąd szereg rekomendacji w zasadzie odnoszących się do każdego z analizowanych problemów.

12. Obok analizy unijnych instytucji, niezmiernie ważnym aspektem są **państwa członkowskie i ich instytucje** (m.in.: zarządzające, certyfikujące, wdrażające, koordynujące). Cenne jest powiązanie wagi tychże ze znaczeniem ich państw. Relacja pomiędzy państwami, ich instytucjami i otoczeniem zewnętrznym, to kolejny wątek pokazujący mocne i słabe strony krajowych administracji i bardziej niezależnych agend. Prezentacji tej towarzyszy kontekst wielopoziomowości i instytucjonalnej multi polarności oraz przeświadczenie, że unijność i wielopoziomowość to coś więcej niż suma działań pojedynczych państw czy instytucji. *Presja na unijność* ciągle rozbija się o „zawodność państw narodowych i administracji” w obszarach: woli działania, procedur monitorowania, sprawozdawczości, zapobiegania i naprawczości, reagowania na stwierdzone nadużycia.

Widać przez pryzmat analizy systemowej specyfikę **regionów, krajów** w ich naturze i kulturze prawnej i instytucjonalnej (mechanizmy i organy monitoringu, kontroli, ścigania, raportowania, działań naprawczych). Stąd zapewne płynie wniosek Autorki o zasadności unijnych inicjatyw służących uspołnieniu, kreowaniu wytycznych, przenoszeniu do państw członkowskich unijnych systemów monitorowania i kultury pracy (np. w skłonności do rzetelnego raportowania, zgłaszania nadużyć, analiz, poprawy ścisłości). Jest to tym bardziej zasadne, że jak przewiduje Doktorantka – pieniędzy w obiegu nie zabraknie, a to będzie potęgować presję na kraje członkowskie i ich administracje na rzecz kompetentnego i nowoczesnego zarządzania pieniędzmi.

13. Autorka w swych analizach przywołuje bogaty **materiał analityczno-sprawozdawczy i ewaluacyjny** (np. raporty PIF), docenia ich wagę w polityce i procesach decyzyjnych instytucji UE. W tym aspekcie praca jednoznacznie dowodzi zasadności rozwijanej od szeregu lat sprawozdawczości, budowania baz danych przez instytucje publiczne i zapewniania do nich otwartego dostępu. Obok dostarczania twardych danych, materiały tego typu pomagają propagować dobre praktyki, skuteczne strategie zarówno medialne, jak i rzeczywiste w obszarze wykrywania i zwalczania nadużyć finansowych w UE.

WARSZTAT PISARSKI

Autorka dowodzi kompetencji językowych w zakresie języka angielskiego niezbędnych do napisania pracy doktorskiej. Cechuje ją także odczytanie i umiejętność systematyzacji informacji, pracy na zróżnicowanych i niezmiernie bogatych źródłach, tym samym opanowania rzemiosła pisarskiego. Klarowny sposób narracji i język przekazu udało się połączyć z wiernością przepisom prawa, źródłom historycznym, tekstom obcojęzycznym i ich lingwistycznej właściwości, a co najważniejsze, wpleść badania i tekst w trudną siatkę pojęciową i specyfikę wielu perspektyw: publicznej, europejskiej, narodowej, sektorowej i administracyjnej. Mgr Anna Solner prowadzi czytelnika powolnie przez wszystkie zawilgości pracy, jej rozważania teoretyczne i kolejne etapy procesu negocyjnego/decyzyjnego odnoszącego się do ochrony unijnych finansów. Czyni to treść i przekaz stopniowo zrozumiałym i uzasadnionym.

Autorka stosuje konsekwentnie formę przypisów przy cytowaniu pierwszym i w formach skróconych, przy czym zapis pierwotny nazwisk odbiega od środowiskowej polskiej normy. Przypis dolny spełnia funkcję dokumentacyjną, polemiczną i poszerzającą przekaz. Kolejny walor pracy, to imponująca baza źródłowa i jej należyte opracowanie.

SZATA GRAFICZNA

Wizerunkowo praca jest bardzo humanistyczna, prawnicza, zawiera w zasadzie sam tekst. Rozmieszczenie treści na stronach jest właściwe, zachowano proporcje między tekstem, a przypisami. Schłodny obraz pracy pomaga przyswajać treść.

LITERATURA I BAZA ŹRÓDŁOWA

Podstawą dysertacji jest bardzo bogata baza materiałowa i archiwalna o zróżnicowanym charakterze. Wykorzystane w pracy źródła zostały właściwie wyselekcjonowane i zebrane. Dokumentują dorobek najważniejszych ośrodków naukowych, instytucji oraz wybranych naukowców. Literatura obejmuje publikacje polsko- i obcojęzyczne, reprezentuje nauki prawnicze, społeczne – politologiczne, polityki publiczne, administracyjne. Jest ona zróżnicowana względem autorów, tematów, roku wydania, języka i kraju pochodzenia. Szczególnie na podkreślenie zasługują źródła: 446 pozycji monograficznych, ponad 100 aktów prawnych i niemalże 130 pozycji opisanych jako inne (wraz z linkami do instytucji europejskich).

ZNACZENIE PRACY DLA DOROBKU POLSKIEJ POLITOLOGII

Praca przedstawia bardzo istotną wartość naukową wynikającą z podjętego tematu oraz zakresu analizy: studia na źródłach, na obszernej gamie dokumentów, na bardzo bogatej i zróżnicowanej literaturze. Odrębnym i wymagającym podkreślenia jest fakt zastosowania przez Autorkę transdyscyplinarnej metodologii. Jest to Jej autorski wkład w rozwój krytycznej funkcji nauki na styku różnych dyscyplin: prawa, nauki o polityce i administracji oraz pokrewnych dyscyplin: nauki o zarządzaniu, polityki publicznej.

Dysertacja przyczynia się do rozwoju polskiej nauki o polityce, poprzez zasilenie jej funkcji opisowej, wyjaśniającej. Wartość publikacji wynika z kilku czynników: po pierwsze angażuje się w temat ważny i aktualny. Zestawia perspektywę prawniczą i polityk publicznych w odniesieniu do polityk UE (polityki spójności) i finansów unijnych. Bardzo drobiazgowo obrazuje przebieg zjawiska, wyjaśnia kontekst prawniczy, instytucjonalny i polityczny. Autorka formułuje własne opinie, krytyczne uwagi odnoszą się zarówno do przedmiotu badań i działalności instytucji publicznych. Bez wątplenia walorem pracy jest sformułowany na końcowych kartach dysertacji katalog rekomendacji.

Praca stanowi podsumowanie dorobku akademickiego w Polsce, jednocześnie tworzy grunt do dalszych dociekań w zakresie szeroko rozumianych studiów europejskich. Praca powinna mieć zastosowanie dydaktyczne na kierunkach kształcenia powiązanych z naukami prawnymi, politycznymi i administracyjnymi. Użytkowy charakter badań odnieść należy do instytucji publicznych w UE i krajach członkowskich, procedur i praktyki polityczno-administracyjnej.

OCENA PRACY

Praca jest reprezentatywna dla prawa, administracji, europeistyki i na tym gruncie ujawnia się kompetencja Autorki. Wyróżniają ją: zakres podjętych badań, złożoność analizowanego zagadnienia, sposób prezentacji, baza źródłowa, nakład pracy, język publikacji. Badania oparte są na analizie: zawartości treści przepisów prawa, literatury prymarnej i sekundarnej; procesu decyzyjnego, działalności unijnych i krajowych instytucji, procesów nadzoru i ewaluacji. Autorka osiągnęła cel przechodząc przez zdefiniowane etapy procesu badawczego, wyartykułowanie zapytań i udzielenie odpowiedzi. Pytania weryfikowano prawidłowo posiłkując się metodami i narzędziami badawczymi.

OCENA KOŃCOWA

Przedstawiona do recenzji dysertacja **w pełni spełnia wymogi prawne i środowiskowe dla prac naukowych na stopień naukowy doktora w zakresie nauk społecznych.** Sposób, w jaki

mgr Anna Solner uporala się z problemem badawczym zasługuje na szacunek, a uzyskany wynik i całościowy obraz pracy na ocenę jednoznacznie **bardzo pozytywną z wyróżnieniem**. Fakty te uzasadniają jej rekomendowanie do dalszego postępowania przed stosowną komisją Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

Życzę Pani mgr Annie Solner pozytywnego zakończenia procedury doktorskiej ufając, że publiczna obrona wzmocni pozytywny obraz wypływający z treści pracy doktorskiej.

Recenzję sporządził prof. dr hab. Krzysztof Szewior

Warszawa / Wrocław, listopad 2023 roku.